

FARSKÝ LIST

20. máj – 26. máj 2024, číslo 550

Gréckokatolícka cirkev, farnosť Čičava, Čičava 38, 09301

Tel.: 0911/711488, o.martinlaban@gmail.com

Marek Orko Vácha

Radšej budem dnes čeliť kritike, že som konzervatívny, ako by som mal zajtra počúvať, že som podľahol tlaku doby. Nechcem verejne kritizovať cirkev, ale ani tých, čo ju kritizujú. Pretože jediným človekom, ktorého môžem zmeniť, je Marek Vácha, hovorí známy český kňaz a prírodovedec.

S Markom Orkom Váchom sme sa stretli pred niekoľkými dňami v Dlhej nad Oravou, kam pricestoval na pozvanie miestneho farára Jána Dudu, aby predniesol prednášku na tému Umenie žiť.

Vraví, že recept na šťastný život stále nenašiel, ale na mnohé veci sa už pozerá ináč ako pred rokmi.

„Keď som bol mladší, mal som potrebu chodiť na Antarktídu, aby som prežil intenzívny zážitok Božej blízkosti. No dnes sa už teším na to, keď mi raz bude stačiť vyjsť pred faru, pozrieť sa na púpavu alebo na motýľa a upadnúť z toho do extázy. Zatiaľ sa to ešte nedeje, ale pravdou je, že čím som starší, tým viac dokážem žasnúť nad týmto svetom,“ hovorí známy český kňaz, prírodovedec, pedagóg a spisovateľ.

„Musíme si dať veľký pozor, aby sme neprefňukali svoj život s ponosou, že všetko mohlo byť ináč. Treba hrať s kartami, ktoré máme na stole. Z tehál, ktoré sme dostali od Boha, môžeme postaviť chliev, ale môžeme z nich postaviť aj katedrálu. Je to len na nás,“ dodáva Marek Orko Vácha.

Rozprávali sme sa aj o tom, ako zo všedných chvíľ urobiť slávnosť, o čom je a o čom nie je modlitba, v čom zlyháva a čím prekvapuje dnešná mladá generácia, ale aj o inom pohľade na morálku a o jeho novej knihe.

Je dnešný deň pre vás diamantom?

Určite áno, keďže ráno som sa prebúdzal s pohľadom na krásnu oravskú prírodu.

Pýtam sa to preto, lebo v novom knižnom rozhovore Kďyž za nás Bůh netahá kaštany z ohně, ktorý s vami viedla novinárka Renata Kalenská, hovoríte o tom, že každá chvíľa dňa by mala byť ako vybrúsený diamant. Ľuďom, ktorí sa náhlia do práce a s deťmi do školy, sa však tie ranné chvíle brúšia len veľmi ťažko...

Samozrejme, iné možnosti má trapistický mních v kláštore a iné matka troch detí v domácnosti. Ale pozvanie prežiť každú chvíľu naplno platí pre každého človeka. Síce som nikdy nežil v manželstve, ale predstavujem si, že aj zo všedných chvíľ, akou je napríklad umývanie riadov, sa dá urobiť slávnosť.

Ako? Máte na to recept?

Keď idem po tisícikrát električkou do práce, nemusím sa nutne modliť, aby som tú chvíľu prežil ako sviatosť. Napríklad aj pomocou pravidiel nejst' na sociálne siete pred 16. hodinou. Niekedy som vo vozni jediný, kto nepozera do mobilu. Ráno je tak pre mňa čistejšie. A takisto platí, že najlepšie myšlienky človeku napadajú práve vtedy, keď len tak sedí.

Cestou na Oravu som v aute počúval Guns N'Roses a pri piesni November Rain som rozmýšľal práve nad chvíľami, keď v duši človeka nesvieti slnko, ale padá studený novembrový dážď. Ako nájsť diamanty aj v tejto špine a blate?

Nie sme anjeli ani roboti, ale ľudia, ktorí sú na svojej ceste raz hore a inokedy dole. Apoštol Pavol síce Filipanom napísal, aby sa neustále radovali v Pánovi, ale zároveň vo Svätom písme čítame aj o tom, ako samotný Ježiš

plakal nad Jeruzalemom a v Getsemanskej záhrade sa od hrôzy a úzkosti potil krvou. Dobré chvíle striedajú zlé, patrí to k sínusoidé životu. No či už sa človek cíti tak, alebo onak, nemala by uprostred jeho dní chýbať modlitba.

Prečo?

Otázku, čo mi dáva modlitba, novinári kladú pomerne často. A väčšinou čakajú asi takúto odpoveď: Lebo keď sa pomodlím, tak sa cítim lepšie. Duchovní autori však varujú pred modlitbou pocukrovanou emóciami. Áno, sú chvíle, keď človek pri modlitbe pociťuje radosť, pokoj a Božiu blízkosť. Mne sa to občas stáva, keď u nás v Lechoviciach idem skoro ráno odomknúť prázdny kostol. To však neznamená, že práve takáto modlitba je super dobrá. Naopak, nebo niekedy preráža modlitba, do ktorej sa mi nechce a pri ktorej nič necítim.

Je to akoby klopanie na nebeskú bránu, ako spieva Guns N'Roses...

Dekan jednej nemenovanej humanitnej fakulty mi raz povedal, že takmer všetci ich študenti majú psychoterapeuta. A tridsať percent z nich má ešte aj psychiatra. Niektorí by na to mohol reagovať, že práve modlitba je prostriedok, ako znovunadobudnúť vnútornú rovnováhu. Podobne ako môžu pomôcť dve deci bieleho vína či meditácia na jogomatke. Lenže o tom nie je modlitba.

A o čom je?

Evanjelista Lukáš zachytáva Ježišove slová: ... o čo skôr dá nebeský Otec Ducha Svätého tým, čo ho prosia. Výsledkom modlitby nemá byť vnútorná rovnováha ani viac peňazí na účte, ale Duch Svätý. A, áno, vedľajším efektom potom môže byť aj vnútorná rovnováha. Nie však naopak.

Židovsko-kresťanská tradícia každému z nás pripomína, že práve na našom živote záleží. Nejde však o život pre seba samého, carpe diem, ale o zodpovednosť posúvať veci dopredu. Ak sa nám to aj nepodarí, ale máme sa o to aspoň pokúsiť. Máme zodpovednosť za

svet, za dary, ktoré sme dostali. Boh a človek dokončujú stvorenie sveta rukou v ruke.

Vy však často hovoríte o tom, že najmä mladým ľuďom chýba odvaha prebrať zodpovednosť za svoje životy, za spoločnosť, za svet.

Psychológovia hovoria, že každá rodina je svojím spôsobom patologická, všade nájdeme nejakých kostlivcov v skrini, pretože nikto z nás nie je svätý. Dom Samuel, opát trapistického kláštora v Novém Dvoře, hovorí, že dospelým sa človek stane až vtedy, keď dokáže odpustiť svojim rodičom. To je veľmi silná myšlienka.

Musíme si dať veľký pozor, aby sme neprefľukali svoj život s ponosou, že všetko mohlo byť ináč. Keby sme sa narodili iným rodičom, keby sme sa nenarodili na Slovensku, ale v New Yorku... Treba hrať s kartami, ktoré máme na stole. Z tehl, ktoré sme dostali od Boha, môžeme postaviť chliev, ale môžeme z nich postaviť aj katedrálu. Je to len na nás.

Je na tom dnešná generácia horšie ako predchádzajúce?

Domnievam sa, že nemožno porovnávať celé generácie, pretože v každej z nich sa nájdú hrdinovia aj zbabelci.

Vy pôsobíte medzi vysokoškólakmi ako pedagóg a zároveň ako katolícky kňaz. Je cirkev prostredím, ktoré dokáže vychovávať hrdinov? Alebo už na toto poslanie rezignovala?

Štatistiky o pútnikoch do Santiaga de Compostela hovoria o tom, že ich počty v posledných rokoch stúpajú. Samozrejme, s výnimkou obdobia pandémie. Čo je však obzvlášť zaujímavé, stúpa počet tých, ktorí sa nedeklarujú ako veriaci. Pripomína mi to stáda zebier, ktoré na afrických savanách migrujú za vodou. Cítia, kde je život – v kostole, vo svätostánku.

Takže si nemyslím, že by sme sa v cirkvi mali nejako špeciálne zamerať na budovanie mostov alebo otváranie okien smerom k mladým, ale skôr by sme sa mali usilovať byť

láskaví voči tým, ktorí k nám z rôznych strán prichádzajú.

A zároveň si myslím, že by sme si v cirkvi mali zakázať dávať druhým nevyžiadané rady. Lebo v tom sme veľmi zruční – poučać druhých, čo by mali alebo, naopak, nemali robiť.

Médiá obľubujú porovnávanie, konflikt, a tak občas čelím otázkam, aby som okomentoval nejaký výrok Dominika Duku alebo iného člena biskupskej konferencie. Ja to odmietam – hoci svoj názor mám – s tým, že jediným človekom, ktorého v cirkvi môžem zmeniť, je Marek Vácha. To je moja úloha.

Ale taký Tomáš Halík, váš kolega z pražskej akademickej farnosti, zasa svoj názor povie nahlas rád.

S Tomášom sme sa o tom niekoľkokrát rozprávali a v zásade sme sa zhodli, že sa nezhodneme. Aj keď do istej miery mám pre jeho verejné vyjadrenia pochopenie.

Považujem ich za určitú formu spätnej väzby smerom k hierarchii. Ale ako píše apoštol Pavol, cirkev ako telo Kristovo má veľa buniek, tkanív, orgánov a každý z nich má inú úlohu. Môj obľúbený rabín Jonathan Sachs hovorí: Nikdy nerozprávajte o druhých v zlom a straste sa tých, čo tak robia. Je to ostré vyjadrenie, nikomu ho nevnučujem, ale ja osobne sa snažím podľa neho žiť. V duchu týchto slov preto nechcem kritizovať ani tých, ktorí kritizujú cirkev.

Väčší význam vidím v tom, že vycestujem na Oravu a urobím tam prednášku pre farníkov, ako sa púšťať do jedných alebo druhých.

Keď sa ešte vrátim k vašej novej knihe, hovoríte v nej, že morálka nie je náuka o hriechoch, najmä proti šiestemu Božiemu prikázaniu, ako si to mnohí myslia, ale že je to náuka o umení žiť. Čím to zdôvodňujete?

Určite nechcem zľahčovať veci, na ktoré sa vzťahuje šieste prikázanie. Myslím si však, že som dospel do bodu, keď radšej budem dnes čeliť kritike, že som konzervatívny, ako by som mal zajtra počúvať, že som podľahol tlaku doby.

Zároveň mám však pocit, akoby sme v obrovskej knihe života po stýkrát čítali nejakú poznámku pod čiarou a nevšímali si zvyšok textu.

A ten nám hovorí o čom?

Príkazy Desatora sú ako návod na použitie, ktorý ak si neprečítame, môžeme do života kopañ, koľko len chceme, ako do práčky, no nebude fungovať. Až nakoniec si celí vyčerpaní sadneme, vezmeme ten návod do rúk a uvedomíme si, že to nie sú obmedzujúce prikázania, ale rampa, vďaka ktorej môže raketa nášho života letieť k nebesiam.

Nie je to o tom, že pán farár bude na nás kričať od kazateľnice, aby sme nekradli a neklamali, ale je to o zistení, že ten najväčší poklad nemusíme hľadať kdesi ďaleko, lebo ho máme priamo vo svojom srdci.

Nie nadarmo žalmisti zdôrazňujú, že Hospodinove príkazy sú sladšie ako med a cennejšie nad zlato. O nejakom obyčajnom zákonníku by čosi také asi nepovedali. A Tomáš Akvinský k tomu neskôr dodáva, že morálka je byť šťastný šťastím, akým je šťastný Boh. K tomuto šťastnému životu je pozvaný každý z nás.

Vám sa už podarilo nájsť recept na šťastný život?

Keď som bol mladší, mal som potrebu chodiť na Antarktídu, aby som prežil intenzívny zážitok Božej blízkosti. No dnes sa už teším na to, keď mi raz bude stačiť vyjsť pred faru, pozrieť sa na púpavu alebo na motýľa a upadnúť z toho do extázy. Zatiaľ sa to ešte nedeje, ale pravdou je, že čím som starší, tým viac dokážem žasnúť nad týmto svetom.

Tak našli ste už ten recept?

Nenašiel, stále som na ceste, stále mám v sebe ten augustínovský vnútorný nepokoj, ktorý ma ženie vpred. Ale v kresťanstve je to naozaj tak, že nikto sa nemôže postaviť a povedať, že už všetko vie a dosiahol cieľ.

Teológia má byť poznávanie Boha. A pre Semitov poznanie znamenalo preniknutie do vnútra, neoddeliteľné spojenie. Nemôžem

poznať Boha, keď si o ňom prečítam dve knihy. Nemôžem poznať manželstvo, keď si prečítam nejakú príručku. Je to otvorený proces, vzrušujúca cesta bez konca, pretože hĺbka Božieho bohatstva, múdrosti a vedomosti, ako to píše apoštol Pavol v Liste Rimanom, je neprebádateľná.

Ako do toho všetkého zapadá smrť? Nakolko sa popri umení žiť učiť aj umeniu umierať?

Židovsko-kresťanská tradícia bez najmenších pochyb verí vo večný život. Ale zároveň je veľmi skúpa na opisy toho, aké to tam raz bude. Možno preto, aby si človek bol neustále vedomý toho, že najdôležitejšou je práve prítomná chvíľa. Aby sa nestalo, že popri prílišnom uvažovaní o večnom živote nám pomedzi prsty pretečie život pozemský. Každý deň sa však v Zdravase modlíme: ... pros za nás hriešnych teraz i v hodinu smrti našej. Raz nadíde chvíľa, keď sa to „teraz“ a „hodina smrti našej“ pretnú v jednom okamihu. No kým stredoveký človek sa obával náhlej a

nekajúcej smrti, my by sme dnes najradšej umreli uprostred videohry.

Židovsko-kresťanská tradícia je výborná a osviežujúca v tom, že popri zodpovednosti za pozemský život neustále zdôrazňuje aj večný život. Každý prítomný okamih tak máme žiť sub specie aeternitatis – z hľadiska večnosti. Strom padne tam, kam sa nakláňa; človek umrie tak, ako žije.

Osem rád Marka Orka Váchu mladým ľuďom

Nebojte sa snívať.

Čítajte, diskutujte, cestujte.

Experimentujte. Nebojte sa riskovať, nebojte sa chýb.

Pracujte a pracujte tvrdo.

Myslite na druhých, lebo dvere ku šťastiu sa otvárajú smerom von.

Zvyknite si na to, že máte aj nepriateľov a veci nejdú tak, ako by ste chceli.

Buďte vďační.

Majte zmysel pre humor a sebaíroniu.

	Čičava	Komárany	Memík
Po	Pondelok Svätého Ducha – Najsvätejšia Trojica		Odporúčaný sviatok
20.5.	17.30 *ZBP Janka s rodinou (r.Hudačeková)	19.00 *ZBP Anna (r.Janová)	16.00 na úmysel ABÚ
Ut	Svätí veľkí králi a apoštolom rovní Konštantín a Helena		
21.5.	8.00 +Michal, Jozef, Imrich, Ján		
St	Svätý mučeník Bazilisk – deň sv. Šarbela – pomazanie olejom a úcta relikvií		
22.5.	18.00 +Jozef		
Št	Prepodobný otec a vyznávač Michal, synadský biskup		
23.5.	18.00 +Alžbeta (r.Gerová)		
Pi	Prepodobný otec Simeon z Obdivuhodného vrchu		Volnica
24.5.	8.00 +Hedviga, Rudolf		
So	Tretie nájdenie hlavy svätého proroka, predchodcu a křtiteľa Jána		
25.5.			
Ne	Prvá nedeľa po Päťdesiatnici – Všetkých svätých		Zbierka na opravu chrámu
26.5.	9.15 *ZBP František Kopčo	7.30 *ZBP Júlia (r.Tömöryová)	11.00 *za farnosť

Úmysel modlitby: za mier na Ukrajine a vo svete.

Budúcu nedeľu je archieparchiálna odpustová slávnosť v Krásnom Brode.